

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

18 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Doliwa

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 lutego 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej I.S. i Ł.B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 12 września 2022 r., VI ACa 777/20,

w sprawie z powództwa I.S. i Ł.B.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I w zakresie punktów 3 i 4
zmienianego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 lipca
2020 r., XXV C 1219/17, oraz w punkcie II w całości i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do
ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Adam Doliwa
(E.M.)

Marcin Krajewski

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 września 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji pozwanego i powodów, w punkcie I zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 9 lipca 2020 r., nadając mu nową treść, zgodnie z którą: ustalił nieważność umowy kredytu zawartej przez powodów i poprzednika prawnego pozwanego (punkt 1), zasądził 205 897,39 zł oraz 102 854,62 franków szwajcarskich z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 4 marca 2022 r. do 9 sierpnia 2022 r. (punkt 2), zastrzegł, że spełnienie świadczenia przez pozwanego jest uzależnione od jednoczesnej zapłaty 840 000 zł tytułem zwrotu wypłaconego powodom przez bank kapitału (punkt 3), zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił (punkt 4) i rozstrzygnął o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego (punkt 5). W punkcie II wyroku z 12 września 2022 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodów w pozostałej części, w punkcie III oddalił apelację pozwanego w pozostałej części, a w punkcie IV rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd I instancji ustalił, że 30 maja 2007 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu, określonego przez Sąd jako „denominowany” we franku szwajcarskim, w wysokości 640 000 zł. Aneks z 12 lipca 2007 r. strony umowy podwyższyły kwotę kredytu do 840 000 zł. Wypłacona w złotych kwota kredytu miała zostać przeliczona na franki według kursu kupna franka szwajcarskiego zgodnie z tabelą kursów walut obcych obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu (§ 2 ust. 2). W § 9 ust. 2 umowy wskazano, że spłata rat wyrażonych we franku szwajcarskim dokonywana jest w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży walut obowiązującego w banku w dniu spłaty.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał postanowienia umowy przyznające bankowi możliwość jednostronnego wpływania na wysokość zobowiązania kredytobiorców za abuzywne. Uznanie tych postanowień za niedozwolone nie prowadziło jednak – zdaniem Sądu – do sytuacji, w której umowa nie mogłaby być wykonywana w pozostałym zakresie, w związku z czym Sąd oddalił wniesione w sprawie powództwo główne o ustalenie nieważności umowy i zapłatę.

Dokonując, w ramach roszczenia ewentualnego, rozliczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, Sąd I instancji zasądził na rzecz

powodów 43 043,24 zł, stanowiące równowartość nadpłaconych rat, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 3 lipca 2017 r. (daty wniesienia pozwu) do dnia zapłaty oraz 38 266,25 franków szwajcarskich z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 listopada 2019 r. (po upływie 7 dni od doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty) do dnia zapłaty.

Sąd II instancji w znacznym stopniu podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy. Podzielił również stanowisko co do abuzywności klauzul przyznających bankowi możliwość jednostronnego wpływania na wysokość zobowiązania kredytobiorców, odmiennie ocenił natomiast skutki wyeliminowania tych klauzul z umowy. Zdaniem Sądu II instancji wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze. To z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością.

Na podstawie art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. Sąd II instancji zasądził na rzecz powódki kwoty świadczone pozwanemu nienależnie w wykonaniu nieważnej umowy. Odmienne niż Sąd I instancji Sąd Apelacyjny uznał, że odsetki za opóźnienie w zwrocie nienależnych świadczeń należy zasądzić dopiero od daty złożenia przez powodów oświadczenia, że są świadomi konsekwencji „unieważnienia” umowy, po odpowiednim pouczeniu przez Sąd II instancji, tj. od 4 marca 2022 r. (po upływie 14-dniowego terminu od otrzymania przez pozwanego oświadczenia powodów). Ponadto, uznając, że umowa kredytu jest umową wzajemną, Sąd Apelacyjny uwzględnił podniesiony przez pozwanego na rozprawie 10 sierpnia 2022 r. zarzut zatrzymania kwoty stanowiącej równowartość wypłaconej powodom kwoty kredytu, której zwrotu bank może żądać od powodów tytułem bezpodstawnego wzbogacenia. W konsekwencji jako datę końcową naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie w zwrocie powodom nienależnych świadczeń Sąd Apelacyjny wskazał 9 sierpnia 2022 r.

Powodowie wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając wyrok w części, tj. w pkt. I ppkt 3 i 4 oraz w pkt. II. W skardze zarzucili naruszenie:

1) art. 58 § 1 i 2 w zw. z art. 353¹ i art. 385¹ k.c. przez dokonanie oceny klauzul przeliczeniowych i ważności umowy kredytu przy zastosowaniu przepisów dotyczących niedozwolonych postanowień umownych, podczas gdy umowa była sprzeczna z naturą stosunku i zasadami współżycia społecznego;

2) art. 385¹ k.c. przez przyjęcie, że do stwierdzenia abuzywności postanowienia konieczne jest uprzednie złożenie przez konsumenta oświadczenia co do tego, że jest świadomy, jakie skutki wywołuje uznanie postanowienia za niedozwolone;

3) art. 385¹ k.c. przez przyjęcie, że konsument może złożyć oświadczenie o świadomości skutków uznania postanowienia za niedozwolone dopiero po pouczeniu go przez sąd o tych skutkach, mimo że powodowie wykonują zawody prawnicze i wnosząc w pozwie o uznanie umowy za nieważną, godzili się na wszelkie konsekwencje z tym związane;

4) art. 385¹ k.c. przez przyjęcie, że konsument wykonujący zawód prawniczy może złożyć oświadczenie o świadomości skutków uznania postanowienia za niedozwolone dopiero po pouczeniu go o tych skutkach;

5) art. 455 k.c. przez przyjęcie, że wymagalność świadczenia powodów należy powiązać z oświadczeniem o akceptacji skutków uznania za abuzywne postanowień umowy, mimo że pozwany pozostawał w opóźnieniu co najmniej od dnia wniesienia pozwu;

6) art. 481 § 1 k.c. przez uznanie, że uprawnienie powoda do domagania się odsetek ustawowych za opóźnienie powstało dopiero po upływie 14 dni od dnia doręczenia pozwanemu oświadczenia o akceptacji skutków uznania za abuzywne postanowień umowy, podczas gdy pozwany pozostawał w opóźnieniu w zwrocie nienależnego świadczenia co najmniej od dnia wniesienia pozwu;

7) art. 69 Prawa bankowego w zw. z art. 487 § 2 k.c. przez przyjęcie, że umowa kredytu jest umową wzajemną, podczas gdy w umowie nie występuje ekwiwalentność świadczeń;

8) art. 120 § 1 w zw. z art. 455 w zw. z art. 117 § 2¹ k.c. przez przyjęcie, że termin przedawnienia roszczenia przedsiębiorcy może rozpocząć bieg dopiero od dnia złożenia przez konsumenta oświadczenia co do świadomości skutków uznania umowy za nieważną, podczas gdy składanie takiego oświadczenia nie jest konieczne, co oznacza, że roszczenie pozwanego jest przedawnione;

9) art. 496 w zw. z art. 497 k.c. przez przyjęcie, że pozwany jest uprawniony do skorzystania z prawa zatrzymania, podczas gdy umowa kredytu nie jest umową wzajemną, a roszczenie pozwanego jest przedawnione.

Powodowie wniesli o uchylenie pkt. II oraz pkt. I ppkt 3 i 4 zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanego również co do odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonych kwot za okres od dnia wniesienia pozwu do 3 marca 2022 r. oraz od 10 sierpnia 2022 r. do dnia zapłaty, a także co do zastrzeżenia na rzecz pozwanego prawa zatrzymania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł m.in. o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi dotyczą w istocie dwóch kwestii: wymagalności roszczenia konsumenta o zwrot nienależnych świadczeń (zarzuty nr 1-6) oraz możliwości skorzystania przez bank z zarzutu zatrzymania (zarzuty nr 7-9). Skarga okazała się uzasadniona, choć nie dotyczy to wszystkich jej zarzutów.

Formułując zarzut nr 1, z którego wynika, że uznanie umowy za nieważną na podstawie art. 58 § 1 i 2 k.c. wyklucza stosowanie przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, skarżący dążą do wykazania, iż niepotrzebne było odbieranie od nich oświadczenia co do świadomości skutków uznania umowy za nieważną. Ma to w rzeczywistości prowadzić do wykazania, że Sąd II instancji nieprawidłowo uzależnił od tego oświadczenia wymagalność przysługującego

skarżącym roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia, gdyż złożenie oświadczenia jest bez znaczenia dla zastosowania sankcji nieważności umowy zgodnie z przepisami ogólnymi.

Odnosząc się do tej kwestii, należy wskazać, że zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu Najwyższego za inny przepis w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. może być uznany także art. 385¹ k.c. Oznacza to, że postanowienie wykraczające poza granice swobody umów w rozumieniu art. 353¹ k.c., które z tej przyczyny może być jednocześnie zakwalifikowane jako niedozwolone postanowienie umowne, nie jest bezwzględnie nieważne, ale nie wiąże konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (tak SN w uchwale z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 109). Zarzut nr 1 należało zatem uznać za bezzasadny.

Odnosząc się do zarzutów nr 2-6, również dotyczących chwili wymagalności roszczenia konsumenta o zwrot nienależnych świadczeń, trzeba wspomnieć, że roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia mają charakter bezterminowy, zaś termin spełnienia świadczenia wyznacza się na podstawie art. 455 k.c. – powinno być ono spełnione niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego. Mimo że klauzula abuzywna nie wywołuje wobec konsumenta żadnych skutków prawnych, co sąd ma obowiązek uwzględnić z urzędu, a świadczenia spełnione na podstawie takiej klauzuli są nienależne i podlegają zwrotowi, to jednak konsument, mając świadomość niewiążącego charakteru niedozwolonego postanowienia, może wyrazić następnie „świadomą, wyraźną i wolną” zgodę na związanie tym postanowieniem. W związku z tym przyjmuje się niekiedy, że do postawienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń w stan wymagalności niezbędne jest złożenie przezeń oświadczenia, z którego wynikać będzie rezygnacja z prawa do potwierdzenia związania niedozwolonym postanowieniem.

Choć orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz TSUE w przedmiocie formy i okoliczności, w których oświadczenie takie może być złożone, podlegało ewolucji, przyjmuje się obecnie, że konsument może wyrazić wolę braku związania

niedozwolonym postanowieniem umownym przez każde zachowanie, które ujawnia ją w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). W praktyce taka wola konsumenta jest wyrażana przede wszystkim w sposób dorozumiany w okolicznościach, w których konsument dąży do realizacji swoich uprawnień wynikających z abuzywności klauzuli i – ewentualnie – z nieważności umowy, jeżeli nieważność taka jest skutkiem abuzywności klauzuli. Może to nastąpić np. przez wystosowanie do banku wezwania do zwrotu kwot uiszczonych tytułem spłaty rat kredytu, ale także w każdy inny sposób, z którego będzie wynikała wola konsumenta powołania się na niedozwolony charakter postanowień (zob. m.in. uchwałę z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, oraz wyrok SN z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 1147/23). Za wezwanie takie może też zostać uznany pozew o zapłatę odpowiednich kwot tytułem zwrotu uiszczonych nienależnie rat kredytu.

Mając na uwadze powyższe założenia, należy uznać, że w niniejszej sprawie Sąd II instancji nieprawidłowo oddalił powództwo co do odsetek ustawowych za opóźnienie w zwrocie nienależnych świadczeń za okres przed 4 marca 2022 r. Oznacza to, że zarzuty nr 2-6 należało uznać za zasadne.

W odniesieniu do zarzutu dotyczącego uwzględnienia przez Sąd II instancji zarzutu zatrzymania, należy wskazać, że w uchwale składu siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24 (OSNC 2025, nr 11, poz. 98), Sąd Najwyższy stwierdził wprost, iż w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. art. 497 k.c. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną podziela stanowisko zajęte w tej uchwale, co oznacza, że powołanie się przez bank na prawo zatrzymania w niniejszej sprawie nie było możliwe. Podstawowym argumentem na rzecz tej tezy jest to, że umowa kredytu nie jest umową wzajemną, a prawo zatrzymania na podstawie art. 497 w zw. z art. 496 k.c. przysługuje wyłącznie w razie nieważności lub rozwiązania umowy wzajemnej.

Jedynie na marginesie należy wskazać, że wykluczenie możliwości powoływania się przez bank na prawo zatrzymania w okolicznościach niniejszej sprawy pozostaje w zgodzie ze stanowiskiem zajętym w postanowieniu Trybunału

Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 8 maja 2024 r., C-424/22, w którym uznał on, że art. 6 ust. 1 oraz art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie powołaniu się przez instytucję bankową na prawo zatrzymania w sporze z konsumentem żądającym stwierdzenia nieważności umowy kredytu hipotecznego. Wymieniona dyrektywa nie stanowi wprawdzie bezpośrednio podstawy uregulowania stosunku prawnego stron, jednak należy preferować taki rezultat interpretacji prawa polskiego, który jest zgodny z dyrektywą, o ile osiągnięcie tego rezultatu jest możliwe w ramach ogólnie przyjętych metod wykładni. Wykładnia wynikająca z uchwały składu siedmiu sędziów SN z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, dowiodła istnienia takiej możliwości. Zarzuty nr 7 i 9 należało zatem uznać za zasadne.

Wobec przesądzenia, że bankowi nie przysługuje zarzut zatrzymania co do zasady, bezprzedmiotowa byłaby ocena zasadności zarzutu nr 8, przez który skarżący starają się wykazać, że roszczenie banku o zwrot nienależnego świadczenia było przedawnione.

Przyjęcie, że pozwany nie mógł skutecznie podnieść zarzutu zatrzymania determinuje również rozstrzygnięcie w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie. Skoro pozwany nie mógł skutecznie podnieść zarzutu zatrzymania, nie można uznać – wbrew temu, co twierdzi Sąd II instancji – by w efekcie jego zgłoszenia 10 sierpnia 2022 r. doszło do wstrzymania naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie.

Mimo zgłoszonego przez powodów wniosku o orzeczenie reformatoryjne, jego wydanie przez Sąd Najwyższy nie było w warunkach sprawy możliwe z uwagi na niepoczynienie przez Sądy *meriti* koniecznych do tego ustaleń faktycznych, do których dokonywania – w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c. – Sąd Najwyższy nie jest co do zasady uprawniony. Wobec przesądzenia, że do postawienia roszczenia kredytobiorców w stan wymagalności nie było potrzebne odebranie szczególnego oświadczenia w zakresie ich świadomości co do konsekwencji uznania umowy za nieważną, konieczne jest jednoznaczne ustalenie dat doręczeń pism, w których powodowie wezwali pozwanego do uiszczenia odpowiednich kwot.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w odpowiednim zakresie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi

Apelacyjnemu w Warszawie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Adam Doliwa

Marcin Krajewski

Kamil Zaradkiewicz

(E.M.)

[SOP]